

Flerhushjemmet. Nesten halvparten av husholdningene i Oslo har tilgang til en eller flere fritidsboliger. Fritidsboligen er blitt en del av hjemmet. Politiske og administrative systemer er ikke tilpasset en slik mobil livsstil.

«Hjemme» mer enn ett sted

Av Tor Arnesen, Kjell Overvåg og Terje Skjeggedal, Østlandsforskning og Norsk institutt for by- og regionforskning

Hus og hjem. Moderne fritidsboliger brukes vesentlig mer enn den gamle enkle hytta. I Norge og i en rekke andre land ser vi utvikling av en livsstil hvor «hjemmet» består av flere «hus» på ulike steder som brukes til ulike formål og til ulike tider.

I dagligtalen skiller vi ikke mellom «hus» og «hjem», men mer presist er et «hus» en fysisk bygning, mens et «hjem» er der hvor man føler seg hjemme og lever med sine rutiner og gjøremål. Et hjem er ikke nødvendigvis avgrenset bare til ett hus eller ett sted. Tvert imot involverer moderne måter å bo på ulike former for mobilitet. Med det omfang og den regularitet som fritidsboliger brukes i dag, har mange husholdninger i Oslo et hjem som består av flere hus på ulike steder, et «flerhushjem». Disse husene har for mange ingen rangordning, bare en funksjonsdeling. Fritidsboliger

• Skriv kortest mulig. Vi forbeholder oss retten til å forkorte. Innlegg som er sendt til flere aviser, trykkes ikke. Oppgi navn, adresse og telefon på dagtid.

• Skriv til:
Aftenposten,
Debattredaksjonen,
Postboks 1,
0051 Oslo.
Telefaks:
22 86 40 89

E-post: debatt@aftenposten.no

Hovedinnlegg:
5000 tegn inkl.
mellomrom

5000 tegn inkl. mellomrom

Debattinnlegg: 1000-1500 tegn inkl. mellomrom

Kortinnlegg: 500-750 tegn inkl. mellomrom

Knut Olav Åmås
kultur- og
debattredaktør

gen rangordning, bare en funksjonsdeling. Fritidsboligen er like viktig som boligen i byen, både som tilknytning til stedet, og som en betydelig investering for en husholdning. Den er en del av hjemmet.

Byspredning

Veksten i fritidsboliger kan ses på som en økt urbanisering av den norske landsbygda. Dette skjer både gjennom tilstedeværelsen av et betydelig antall byfolk i rurale områder, og da særlig i helger og ferier, og gjennom utviklingen av små og store «fritidslandsbyer», ofte utenfor de etablerte tettstedene på landsbygda. Disse er tettbygde og har en bylignende struktur, og de aller fleste av eierne kommer fra byer utenfor kommunen. For Oslos del skjer denne byspredningen hovedsakelig innenfor en radius på inntil 4 timers kjøring, i det vi kan kalle rekreasjonsomlandet til Oslo. Forbi Minnesund og Sollihøgda er biltrafikken fredag og søndag i vinterseongen dobbelt så stor som de andre ukedagene. Fra en slik synsvinkel er ikke Osloregionen bare området rundt de innerste delene av Oslofjorden – den inkluderer også en rekke steder spredt rundt i rekreasjonsomlandet til Oslo. Det er her vesentlige deler av Oslos befolkning har sine hjem.

Flyttemønster

I Norge har vi lenge hatt et flyttemønster med innflytting til byer, og da særlig til byer på det sentrale Østlandet. Samtidig har det vært en vekst i antallet fritidsboliger på landsbygda i rekreasjonsomlandet

Er det slik at fortetting i Oslo kan lykkes med mindre leiligheter, boder og hager fordi mange hjemfunksjoner er lagt til fritidsboligen på Hafjell i Øyer? spør artikkelforfatterne.

FOTO: SIGNE DONS

til byene – noe som er en norsk variant av den moturbaniseringen som har funnet sted i mange andre vestlige land.

Mange distriktskommuner har dermed fått en utflytting fra de etablerte tettstedene, samtidig med en økende «tilflytting» til fritidsboligområder. Over halvparten av kommunene i disse områdene har nå flere fritidsboliger enn «hverdagsboliger». Denne utviklingen står i sterk kontrast til elendighetsbeskrivelser av befolkningsutviklingen på det indre Østlandet som, sammen med deler av Nord-Norge, har hatt den kraftigste nedgangen i folketallet og den mest aldrende befolkningen i Norge de siste tiårene.

Mange av disse kommunene har tvert imot lykkes godt med å tiltrekke seg nye innbyggere, ved at en økende andel husholdninger velger å investere i et hus og bruke en vesentlig del av sin tid og kjøpekraft i disse kommunene.

På lengre sikt fører dette til at eksterne «rekreasjonsinteresser» får større betydning, blant annet fordi mange fritidsboligeiere er ressurssterke og fremmer sine interesser lokalt, samtidig som antall faste innbyggere går ned og landbruket får mindre betydning for lokal sysselsetting og økonomi.

Politiske utfordringer

Alle våre politiske og administrative systemer, inklusive be-

«Økt bruk av fritidsboliger vil også påvirke måten folk ønsker å bo på i byen»

folkningsstatistikken, er bygget på en forutsetning om at folk bor på ett sted – det stedet hvor man har såkalt «regelmessig døgnhvile». Med en økning i mobile livsstiler gjennom økt bruk av fritidsboliger, er disse systemene lite dekkende for den faktiske samfunnsutviklingen.

De gir for det første ingen riktig beskrivelse av hvordan folk faktisk bor. For det andre gir mobiliteten en rekke etter hvert velkjente politiske og økonomiske utfordringer, både i byen og på landet.

Hvordan skal for eksempel fritidsboligeierne involveres i politiske prosesser lokalt? Bør utstrakt bruk av investering i og beskatning av fritidsboliger, medføre økt formalisering av lokalpolitisk medbestemmelse? Skal overføringene fra staten i det kommunale inntektsystemet knyttes bare til størrelsen på den faste befolkningen når kommunene har plikt til å yte helsehjelp til alle som oppholder seg i kommunen?

En usynlig utvikling

Utviklingen av fritidsboligmarkedet og fritidsboligenes betydning for lokal økonomi har vært grundig diskutert både i mediene og forskning. Det samme har naturinngrepene, trusselen mot villreinen, dispensasjoner og kommunenes svakheter som planmyndigheter. Diskusjoner om hvilke konsekvenser mobile livsstiler har i et bredere samfunnmessig

perspektiv, har imidlertid vært fraværende – og det gjelder både by og land.

For eksempel vil økt bruk av fritidsboliger også påvirke måten folk ønsker å bo på i byen. Er det slik at fortetting i Oslo kan lykkes med mindre leiligheter, boder og hager fordi mange hjemfunksjoner er lagt til fritidsboligen på Hafjell i Øyer?

Oslos kommuneplan sier ingenting om slike problemstillinger, og heller ikke Øyers. I mange distriktskommuner er fritidsboliger et dominerende tema i arealplanlegging og næringsutvikling, men fritidsboligene behandles fortsatt bare som tradisjonelle hytteområder. Det er først og fremst miljø- og landskapsmessige konsekvenser som vurderes.

Hvorfor er det fortsatt slik? En grunn er at vi mangler innsikt og begreper for å beskrive og forstå denne utviklingen. Samfunnsforståelse og samfunnsforskning er basert på forestillingen om «en husholdning, ett sted, ett hjem». Stadig mer mobile livsstiler krever en mer differensiert forståelse, og utvikling av politiske og administrative systemer i tråd med dette.